

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	890
Land:	Somalia
Kilde:	Landinfo
Titel:	Respons. Somalia: Det generelle voldsbildet og al-Shabaabs aktivitet i ulike deler av landet
Udgivet:	3. juni 2021
Optaget på baggrundsmaterialet:	2. september 2021

Somalia: Det generelle voldsbildet og al-Shabaabs aktivitet i ulike deler av landet

- I hvilken grad er de ulike regionene i Somalia berørt av vold?
- Hvem står bak volden?
- I hvilken grad rammes sivile av volden?
- I hvilken grad er al-Shabaab aktiv i ulike distrikter?

Innledning

Denne responsen gir en kort oppdatering av det generelle voldsbildet i Somalia og i hvilken grad al-Shabaab er aktive i ulike deler av landet. Grunnet koronapandemien og medfølgende reiserestriksjoner, bygger responen i all hovedsak på informasjon fra organisasjonen Armed Conflict Location and Event Data Project (ACLED) og andre åpent tilgjengelige kilder.

ACLED

Det finnes ingen fullgod oversikt over volden i Somalia, men ACLED samler informasjon fra blant annet media og lokale organisasjoner om voldshendelser i Somalia i en database. Databasen er åpent tilgjengelig og oppdateres kontinuerlig. ACLED gir informasjon om hvor i Somalia voldshendelsene fant sted, hvilke aktører som var eller antas å være involvert i hendelsene og antall drepte. Dette gjør det mulig å trekke ut informasjon om hvordan volden fordeler seg og hvilke aktører som er aktive hvor.

Hver enkelt registrering i ACLED baserer seg ikke nødvendigvis på mer enn én kilde, og ACLED verifiserer ikke informasjonen (Landinfo 2017, s. 2). Dette er problematisk, da både medier og organisasjoner iblant gir motstridende og til dels feilaktig informasjon. ACLED inneholder følgelig også enkelte feil, som for eksempel at myndighetsstyrker skal ha gjenerobret byen El Buur den 30. august 2020.¹ Dette betyr at informasjon fra ACLED bør brukes med omhu hva gjelder

¹ Myndighetene og deres støttespillere har ikke inntatt større byer siden 2015, og en gjenerobring av El Buur ville følgelig blitt behørig omtalt av ulike kilder.

enkelthendelser. Ved analyser av større trender, har slike enkeltfeil imidlertid mindre betydning.

I hvilken grad lokale medier og andre kilder, og dermed ACLED, fanger opp voldshendelser, varierer trolig i Somalia som helhet. Det foreligger imidlertid ingen informasjon som tilsier store mørketall. Dette gjelder etter Landinfos vurdering også al-Shabaab-kontrollerte områder. ACLED (2021) inneholder data om en rekke voldshendelser fra slike områder, typisk offentlige henrettelser av personer mistenkt for spionasje eller offentlig avstraffelse av personer som har brutt al-Shabaabs regler. Ifølge lokale kilder som Landinfo har møtt på ulike informasjonsinnhentingsreiser opp gjennom årene, er det i al-Shabaabs interesse at slik vold gjøres kjent for å spre frykt og avskrekke andre fra å samarbeide med myndighetene eller bryte al-Shabaabs regler.

Gitt de utfordringer som er knyttet til informasjonsinnhenting, og det faktum at det ikke finnes noen fullgod oversikt over volden i Somalia, gir ACLED etter Landinfos vurdering en *indikasjon* på voldsbildet og maktforholdene i Somalia. Selv om ACLED oppgir eksakte tall, og disse gjengis i denne responsen, må tallene ses som *estimer*.

Bakgrunn

Somaliske statsinstitusjoner brøt sammen i 1991. Statlige institusjoner er i dag under gjenoppbygging, men har svært begrenset kapasitet og tilstedeværelse, og store deler av landets territorium befinner seg utenfor myndighetenes kontroll.

I Sør-Somalia har myndighetene i liten grad tilstedeværelse utenfor byene (Landinfo 2019a). Enkelte byer i Sør- og Sentral-Somalia kontrolleres av den islamistiske organisasjonen al-Shabaab (se under). Al-Shabaab kjemper mot myndighetene om herredømmet over Somalia og har etablert egne statsliknende administrasjoner. Myndighetene støttes av styrker fra Den afrikanske union (African Union Mission to Somalia – AMISOM) og andre internasjonale aktører i kampen mot al-Shabaab.

Nordvest-Somalia erklærte seg uavhengig i 1991 under navnet Somaliland, og har siden den gang fungert som en selvstendig stat med egne myndighetsinstitusjoner, lover og sikkerhetsstyrker (Landinfo 2020a).

Det generelle voldsbildet

ACLED (2021) har registrert totalt 2407 voldshendelser i Somalia i 2020.² Tabell 1 viser hvordan disse hendelsene fordeler seg på de ulike regionene i landet. Tabellen viser også registrert antall drepte i forbindelse med hendelsene, samt drepte per 100 000 innbyggere i hver region. Drepte inkluderer både stridende (militære) og ikke-stridende (sivile).³

Tabell 1: Registrert vold per region i 2020

Region	Befolkning	Registrerte voldshendelser	Registrert antall drepte	Drepte per 100 000 innbyggere
Awdal	673 263	3	1	0,1
Bakool	367 226	49	70	19,1
Bari	719 512	72	99	13,8
Bay	792 182	204	378	47,7
Benadir (Mogadishu)	1 650 227	490	429	26,0
Galgaduud	569 434	82	103	18,1
Gedo	508 405	106	77	15,1
Hiraan	520 685	179	169	32,5
Midtre Juba	362 921	37	107	29,5
Midtre Shabelle	516 036	186	216	41,9
Mudug	717 863	69	142	19,8
Nedre Juba	489 307	273	372	76,0
Nedre Shabelle	1 202 219	587	871	72,4
Nugaal	392 698	20	11	2,8
Sanaag	544 123	19	22	4,0
Sool	327 428	17	14	4,3
Togdheer	721 363	9	27	3,7
Woqooyo Galbeed	1 232 003	5	9	0,7
Somalia totalt	12 316 895	2407	3117	25,3

Utarbeidet av Landinfo på bakgrunn av ACLED (2021) og UNFPA (2014).

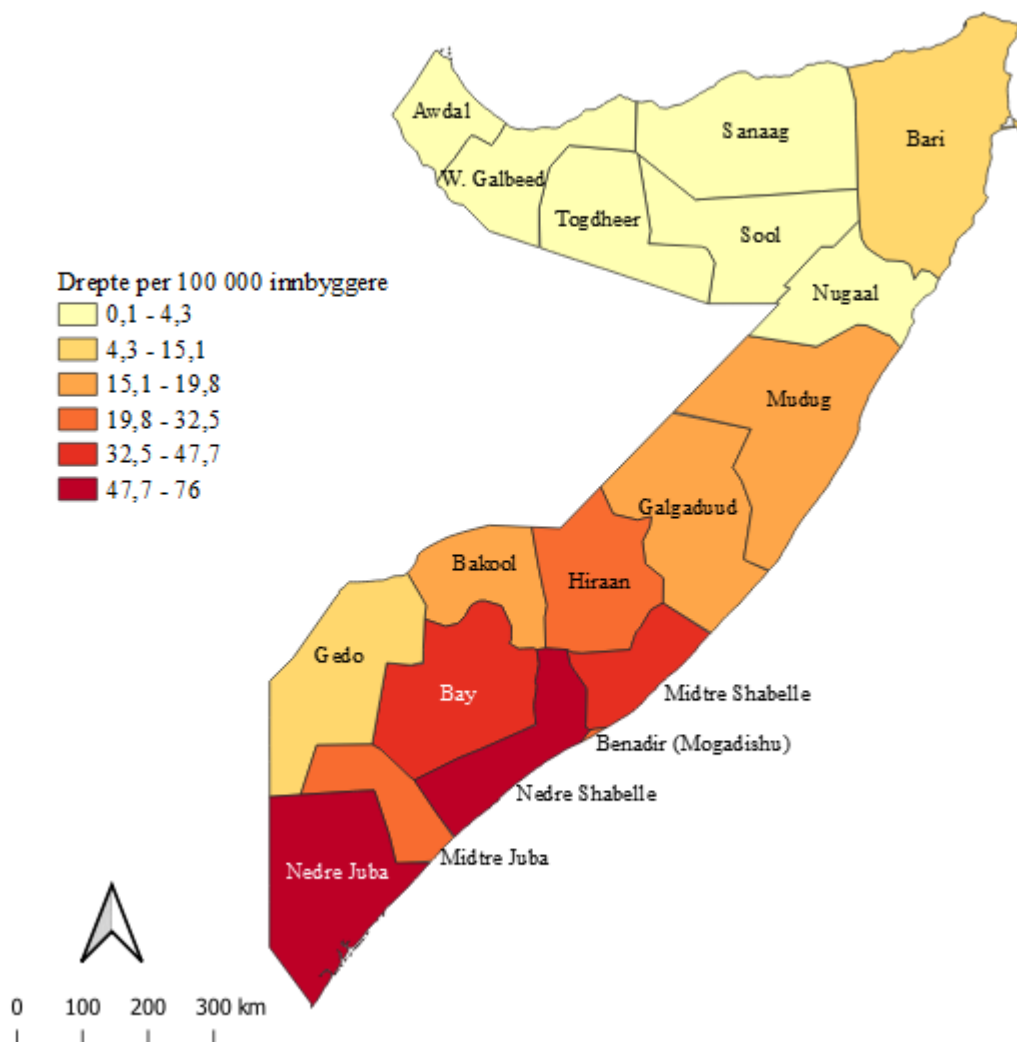
Registrerte drepte per 100 000 innbyggere i de ulike regionene i Somalia i 2020 er visualisert gjennom kart 1. Som koropletkartet viser, berørte volden særlig sørlige deler av landet. Regionene Nedre Juba og Nedre Shabelle var hardest rammet, med opptil 76 drepte per 100 000 innbyggere. For Mogadishu var tallet 26. Den nordvestlige delen av Somalia (Somaliland) var derimot i liten grad berørt av

² ACLED (2021) har også registrert protester og ikke-voldelige hendelser, men disse er utelatt her.

³ Skillet mellom militær og sivil kan være flytende. ACLED (2019, s. 12) viser til at de også kategoriserer angrep mot medlemmer av væpnede grupper som «angrep mot sivile» dersom offeret er «ubevæpnet» og «ute av stand til å forsvare seg eller slå tilbake». En rekke angrep mot myndighetssoldater da de ikke var på jobb («off duty»), er av ACLED registrert som «angrep mot sivile».

vold. Dette samsvarer med annen tilgjengelig informasjon om voldens spredning i Somalia (se blant annet Landinfo 2020a).

Kart 1: Voldsbildet i Somalia

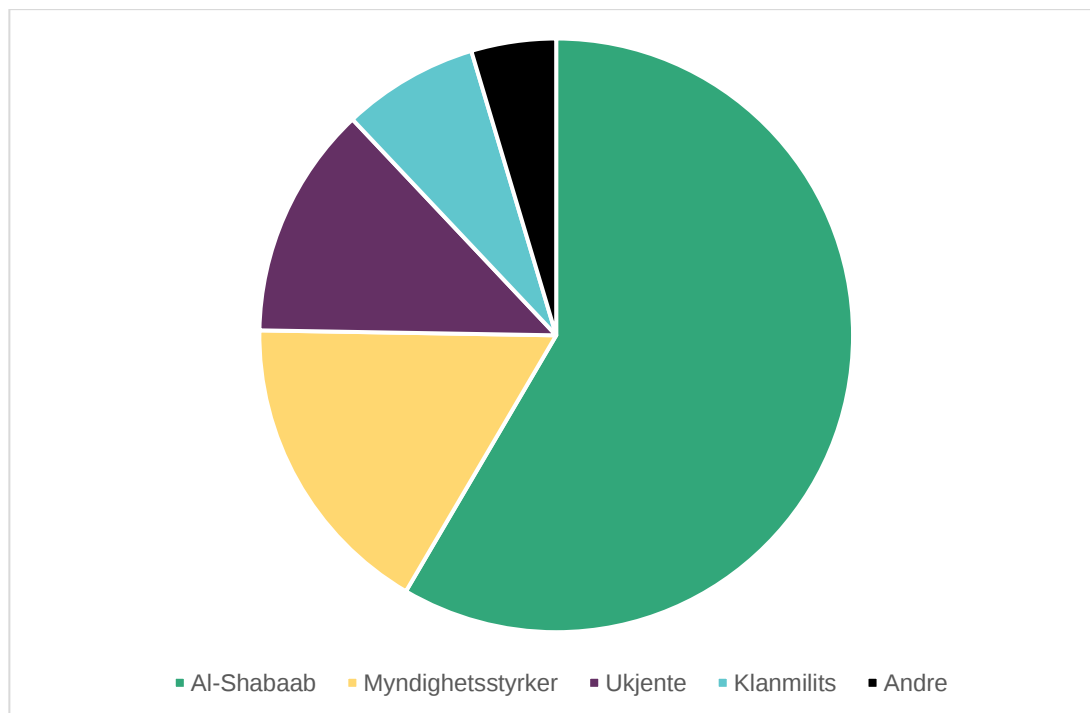

Utarbeidet av Landinfo på bakgrunn av ACLED (2021), UNFPA (2014) og OCHA (2021).

Hvem stod bak volden?

ACLED (2021) gir også informasjon om hvilke aktører som er eller antas å være involvert i de registrerte voldshendelsene. Landinfo har inndelt de ulike aktørene som oppgis i ACLED i hovedkategorier og på denne bakgrunn utarbeidet et diagram (diagram 1), som viser hvem som stod bak volden i Somalia i 2020.

Diagram 1: Hvem står bak volden?

Utarbeidet av Landinfo på bakgrunn av data fra ACLED (2021).

Som diagrammet viser, stod eller antas al-Shabaab å stå bak 58 prosent av voldshendelsene i Somalia i 2020 (1418). Deretter følger regionale og nasjonale myndighetsstyrker med 17 prosent (408), ikke-identifiserte (ukjente) gjerningspersoner med 13 prosent (308 hendelser), klanmilitser⁴ med 7 prosent (180) og «andre» med 5 prosent (112) av voldshendelsene. Kategorien «andre» inkluderer AMISOM (34 hendelser),⁵ USA (61),⁶ Den islamske staten (IS) (9 hendelser)⁷ og somalilandske styrker (8 hendelser).

I hvilken grad rammes sivile av volden?

ACLED (2021) skiller som nevnt ikke mellom sivile og militære drept, og registrert antall drept inkluderer følgelig begge deler, inkludert gjerningspersoner. ACLED har imidlertid kategorisert 1403 av voldshendelsene som vold mellom væpnede aktører («battles»), 450 som «vold mot sivile», og 554 som «remote violence». Sistnevnte kategori referer ifølge ACLED (2019, s. 10) til

⁴ Også myndighetsstyrker består av klanbaserte militser hvis lojalitet først og fremst ligger hos egen klan. Slike styrker kan følgelig opptre (og omtales, avhengig av omstendighetene) både som myndighetsstyrker og klanmilitis.

⁵ AMISOM inkluderer her også bilaterale styrker fra Etiopia og Kenya. AMISOM-styrkene kommer i dag først og fremst fra Burundi, Djibouti, Etiopia, Kenya og Uganda. Etiopia og Kenya kjemper også mot al-Shabaab med bilaterale styrker, dvs. styrker som ikke er en del av AMISOM.

⁶ USA sine angrep tok i all hovedsak form av luftangrep mot al-Shabaab i Sør-Somalia. Noen av luftangrepene rammet imidlertid ifølge ACLED (2021) sivile.

⁷ IS operer først og fremst i Bari-regionen i den nordøstlige delen av Somalia, men skal også stå bak enkelte voldshendelser i Mogadishu (ACLED 2021; Landinfo 2020a, s. 6; EIP 2018).

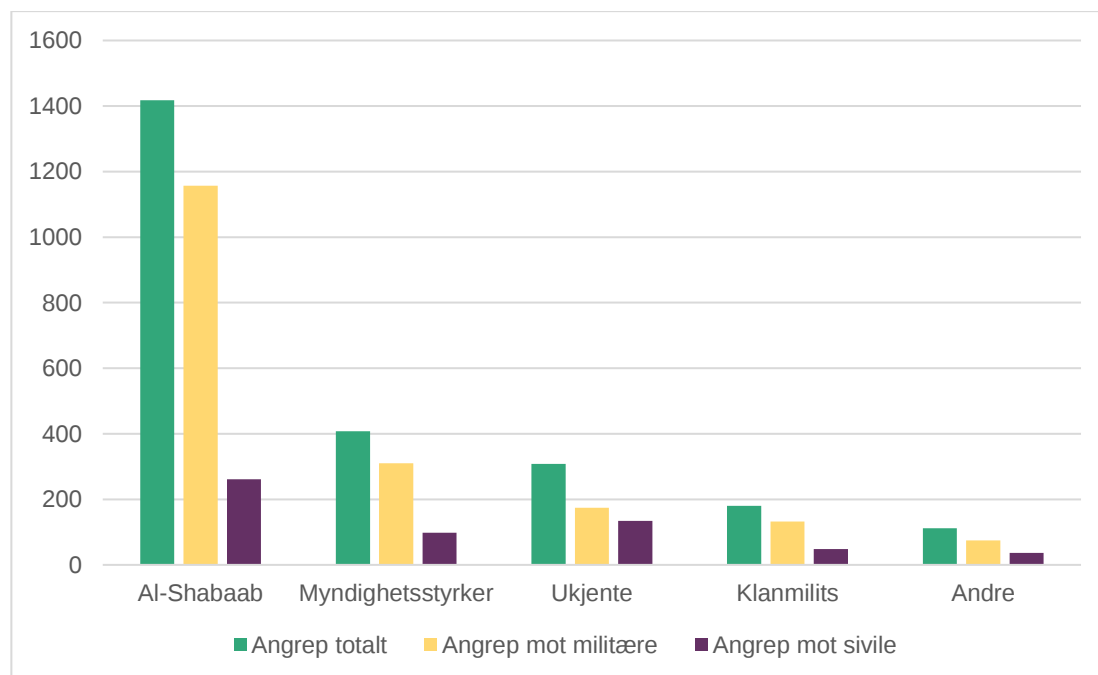
ensidige voldshandlinger der angrepsmåten fratar offeret muligheten til å slå tilbake, for eksempel i form av et bombeanslag. Ifølge ACLED (2021) rammet 128 av disse 554 hendelsene sivile mål. Det totale antallet registrerte angrep mot sivile («vold mot sivile», samt «remote violence» som rammet sivile) blir altså 578, dvs. 24 prosent av det totale antallet registrerte voldshendelser.

Det er nærliggende å anta at majoriteten av de drepte ved disse angrepene var sivile. Ifølge ACLED (2021) resulterte de ovennevnte 578 angrepene i 672 drepte. Dette utgjør 21,6 prosent av det totale antallet registrerte drepte. Det reelle antallet sivile drepte er trolig noe høyere, da sivile også rammes som «tilfeldige ofre» når militære aktører angriper hverandre.

Al-Shabaab-angrep mot sivile

Diagram 2 viser i hvilken grad de registrerte voldshendelsene begått av ulike aktører rettet seg mot sivile.⁸ Som diagrammet viser, stod eller antas al-Shabaab ifølge ACLED (2021) å stå bak flest angrep mot sivile (261, dvs. 45 prosent av det totale antallet angrep mot sivile). Samtidig var al-Shabaab den aktøren som i minst grad rettet sine angrep mot sivile. 18 prosent av al-Shabaab-angrepene var rettet mot sivile, mens 82 prosent av angrepen var rettet mot militære.

Diagram 2: Angrep mot militære og sivile fra ulike aktører i 2020

Utarbeidet av Landinfo på bakgrunn av data fra ACLED (2021).

De registrerte al-Shabaab-angrepene mot sivile var i all hovedsak rettet mot enkeltpersoner (attentater). Attentatene rettet seg ifølge ACLED (2021) i all

⁸ Disse voldshendelsene inkluderer hendelser som ACLED (2021) har kategorisert som «vold mot sivile», samt «remote violence» som rammet sivile.

hovedsak mot myndighetspersoner, inkludert en rekke medlemmer av myndighetsstyrker som ikke var i tjeneste, og personer mistenkt for å samarbeide med myndighetene. Motivene bak flere av drapene fremstår som uklare, men noen personer skal ifølge ACLED ha blitt drept fordi de nektet å betale skatt eller på andre måter motsatte seg organisasjonens vilje. En del av de drepte skal også ha vært involvert i transport av det narkotiske stoffet khat, som al-Shabaab har forbudt (se også Felter, Masters & Sergie 2021).

Noen al-Shabaab-angrep rettet seg mot utvalgte sivile steder. Det største av disse angrepene i 2020 rettet seg mot Elite Hotel i Mogadishu den 16. august, og resulterte ifølge ACLED (2021) i 26 drepte, hvorav 19 sivile. Angrepet startet med at en bilbombe eksploderte utenfor hotellet før skyttere stormet stedet og skjøt personer som oppholdt seg der. Et annet større angrep i 2020 rettet seg mot en iskremkafé i Mogadishu den 27. november og tok ifølge ACLED livet av ni personer. Det stedene har til felles, er at de er populære blant myndighetspersoner (BBC 2020; Mukami 2020).

Ovennevnte er i tråd med tidligere informasjon om hvordan al-Shabaab opererer (se for eksempel Landinfo 2017 og 2020b). Lokale kilder som Landinfo har pratet med på ulike informasjonsinnhentingsreiser til Somalia opp gjennom årene, er samstemte i at al-Shabaab angriper utvalgte hoteller og spisesteder hvor myndighetspersoner ferdes, men at sivilbefolkningen generelt ikke er et angrepsmål. Kildene er imidlertid også omforente om at al-Shabaab tar lite hensyn til «tilfeldig forbipasserende» når de angriper.

Som nevnt innledningsvis, oppgir ACLED (2021) også noen hendelser hvor sivile personer i al-Shabaab-kontrollerte områder skal ha blitt henrettet eller utsatt for amputasjon eller pisking for å ha brutt ulike regler. Regelbruddene inkluderer ifølge ACLED mord og tyveri, men også seksuell omgang utenfor ekteskap og «hekseri». Også dette er i tråd med tidligere informasjon fra lokale kilder som Landinfo har møtt på reiser til Somalia. De lokale kildene viser til at al-Shabaab står for et strengt sharia-regime med harde straffer, men understreker samtidig at organisasjonen også ivaretar «lov og orden» (se for eksempel Landinfo 2019b, s. 10).

Al-Shabaabs aktivitet i ulike distrikter

Landinfo (2019a) redegjør for hvilke distrikthovedsteder som er på al-Shabaabs hender og gir en generell beskrivelse av al-Shabaabs aktivitet utenom distrikthovedstedene i Sør-Somalia.⁹ Her fremgår det blant annet at al-Shabaab ikke er til stede i ethvert område som myndighetene ikke har inntatt, men at organisasjonen kan bevege seg relativt fritt i disse områdene og utøve innflytelse

⁹ Distrikthovedstaden er normalt den største byen i distriktet og bærer samme navn. Distrikthovedstaden i Afgoye distriktet er for eksempel Afgoye by.

uten permanent tilstedeværelse. Denne informasjonen er fortsatt gyldig. Landinfo (2019a) sier imidlertid ingenting om i hvilken grad al-Shabaab er aktive i ulike områder. Dette finnes det ingen detaljert og uttømmende informasjon om, men også her kan ACLED kaste et visst lys over situasjonen.

I tillegg til ovennevnte 1418 voldshendelsene som al-Shabaab ifølge ACLED (2021) stod eller antas å stå bak, har ACLED også registrert 270 hendelser hvor al-Shabaab ble angrepet av andre aktører.¹⁰ Dette gir til sammen 1688 al-Shabaab-relaterte hendelser som ACLED har registrert i Somalia i 2020. Fordelingen av disse hendelsene gir etter Landinfos vurdering en *indikasjon* på i hvilken grad al-Shabaab er aktive hvor i Somalia. I denne sammenheng er det også interessant å merke seg at al-Shabaab ifølge ACLED skal ha gjennomført nesten fem ganger så mange angrep mot andre enn de ble utsatt for selv. Dette indikerer at al-Shabaab ikke er på defensiven, men at de tvert imot har initiativet i den pågående maktkampen.

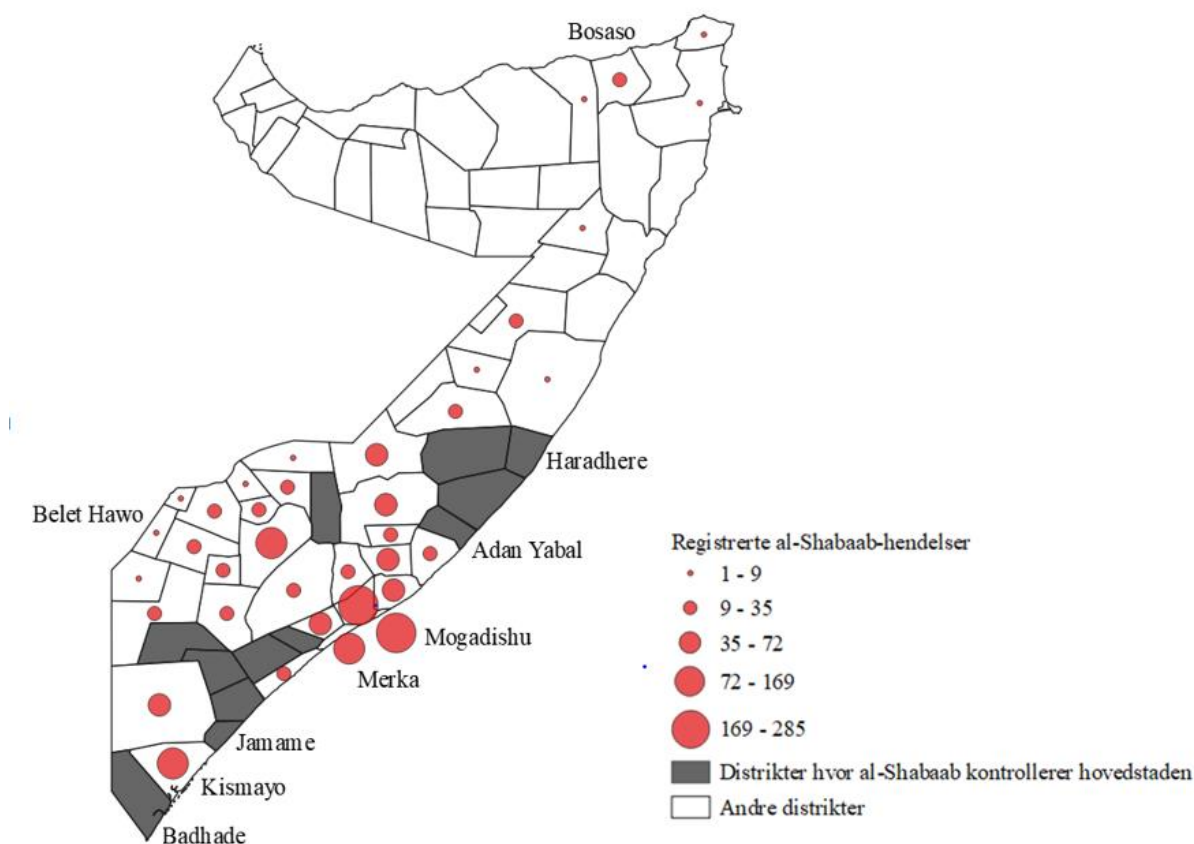
Kart 2 viser fordelingen av de al-Shabaab-relaterte hendelsene som er registrert av ACLED (2021) på distriktsnivå.¹¹ Distrikter hvor hovedstaden er under al-Shabaabs kontroll er utelatt fra analysen, da det etter Landinfos vurdering er gitt at al-Shabaab er aktive i disse distriktene uavhengig av hvorvidt ACLED har registrert hendelser knyttet til organisasjonen i distriktet. Distrikter hvor al-Shabaab kontrollerer hovedstaden er derfor farget svart på kartet. Disse distriktene er Badhade og Jamaame i Nedre Juba, Jilib, Buale og Sakow i Midtre Juba, Sablale og Kurtunwarey i Nedre Shabelle, Adan Yabal i Midtre Shabelle, Tieglow i Bakool, El Buur og El Dhere i Glagadud og Haradhere i Mudug.¹²

¹⁰ De 270 angrepene mot al-Shabaab inkluderer ifølge ACLED (2021) også 58 luftangrep fra USA og Kenya.

¹¹ Her forholder Landinfo seg til distriktinndelingen som fremgår av følgende kart fra [FSNAU \(2005\)](#). Benadir (Mogadishu) behandles her som ett distrikt. Opptellingen av hendelser på distriktsnivå ble gjort på bakgrunn av ACLED (2021) og OCHA (2021).

¹² Al-Shabaab kontrollerer også distrikthovedstaden Rab Dhure. Denne er ikke tegnet inn på kartet, da den største byen i dette distriktet etter Landinfos forståelse er grensebyen Yeed (FAO SWALIM 2019; Google Earth u. d.), og Yeed er på myndighetenes hender (kilde A, e-post 2021).

Kart 2: Registrerte al-Shabaab-hendelser i 2020

Utarbeidet av Landinfo på bakgrunn av OCHA (2021), kilde A (e-post 2021) og ACLED (2021).

Som kartet viser, er al-Shabaab aktive i mange distrikter hvor de ikke kontrollerer hovedstaden, spesielt i Sør-Somalia. Flest al-Shabaab-relaterte hendelser ble i 2020 registrert i Mogadishu (285), samt nabodistriktene Afgooye (236) og Merka (169). Deretter følger distriktene Kismayo (118) og Baidoa (94). Kartet indikerer videre at al-Shabaab er nokså aktive i distrikter langs Shabelle-elven, som renner som gjennom regionene Nedre Shabelle, Midtre Shabelle og Hiran, men mindre aktive i grensedistriktene mot Etiopia.

Kart 2 viser videre al-Shabaab også er aktive i enkelte distrikter nordøst i landet, særlig i Bosaso-distriktet (24 registrerte hendelser). ACLED har imidlertid ikke registrert al-Shabaab-relaterte hendelser i den nordvestlige delen av Somalia (Somaliland).¹³ Dette er i tråd med annen tilgjengelig informasjon om al-Shabaabs aktivitet i denne delen av Somalia (Landinfo 2020a, s. 5-6).

¹³ Det ble ifølge ACLED (2021) registrert to al-Shabaab-relaterte hendelser i Lasqooray-distriktet.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- ACLED (2019, januar). ACLED Codebook. *ACLED*. Tilgjengelig fra https://acleddata.com/acleddatanew/wp-content/uploads/dlm_uploads/2019/01/ACLED_Codebook_2019FINAL.docx.pdf [lastet ned 9. april 2021]
- ACLED (2021). Curated data. *ACLED*. Tilgjengelig fra <https://acleddata.com/curated-data-files/> [lastet ned 20. mai 2021]
- BBC (2020, 17. August). Mogadishu attack: Somali troops end deadly siege at Elite Hotel. *BBC*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-africa-53798834> [lastet ned 26. mai 2021]
- EIP, dvs. European Institute of Peace (2018, september). *The Islamic State in East Africa*. Brussel: EIP. Tilgjengelig fra https://www.eip.org/wp-content/uploads/2020/07/Report_IS-in-East-Africa_October-2018-3.pdf [lastet ned 27. mai 2021]
- Felter, C., Masters, J. & Sergie, M. (2021, 19. mai). Al-Shabaab. *Council of Foreign Relations*. Tilgjengelig fra <https://www.cfr.org/backgrounder/al-shabab> [lastet ned 26. mai 2021]
- FAO SWALIM (2019, 5. desember). Somalia Major Towns. *FAO SWALIM*. Tilgjengelig fra https://spatial.faoswalim.org/layers/geonode:SOM_Major_Towns/metadata_detail [lastet ned 9. april 2021]
- FSNAU, dvs. Food Security and Nutrition Analysis Unit (2005, januar). Somalia – administrative units. *FSNAU*. Tilgjengelig fra <https://www.fsnau.org/downloads/Somalia-Administrative-Units-Districts.pdf> [lastet ned 20. mai 2021]
- Google Earth (u. d.). Verdens mest detaljerte globus. *Google Earth*. Tilgjengelig fra <https://www.google.com/earth/> [lastet ned 19. mai 2021]
- Landinfo (2017, 27. februar). *Vold, antall drepte, gjerningspersoner og ofre i Mogadishu*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/03/Somalia-respons-Vold-antall-drepte-gjerningspersoner-og-ofre-i-Mogadishu-27022017.pdf> [lastet ned 26. mai 2021]

- Landinfo (2019a, 21. mai). *Al-Shabaab-områder i Sør-Somalia*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2020/02/Somalia-respons-Al-Shabaab-omr%C3%A5der-i-S%C3%B8r-Somalia-21052019.pdf> [lastet ned 26. mai 2021]
- Landinfo (2019b, 28. juni). *Praktiske og sikkerhetsmessige forhold på reise i Sør-Somalia*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2019/06/Somalia-temanotat-Praktiske-og-sikkerhetsmessige-forhold-p%C3%A5-reise-i-S%C3%B8r-Somalia-28062019.pdf> [lastet ned 27. mai 2021]
- Landinfo (2020a, 7. april). *Sikkerhetssituasjonen i Nordvest-Somalia (Somaliland)*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2020/04/Respons-om-Sikkerhetssituasjonen-i-Nordvest-Somalia-Somaliland-07042020-endelig-versjon-1.pdf> [lastet ned 26. mai 2021]
- Landinfo (2020b, 30. oktober). *Vold i Mogadishu og utvikling siden 2012*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2020/10/Respons-Somalia-Vold-i-Mogadishu-og-utvikling-siden-2012-30102020-2.pdf> [lastet ned 27. mai 2021]
- Mukami, M. (2020, 28. November). Al-Shabaab claims suicide attack in Somalia's capital. *Anadolu Agency*. Tilgjengelig fra <https://www.aa.com.tr/en/africa/al-shabaab-claims-suicide-attack-in-somalias-capital/2058967> [lastet ned 26. mai 2021]

Muntlige kilder

Kilde A, sikkerhetsansvarlig for en internasjonal organisasjon i Somalia, e-post 21. april 2021

© Landinfo 2021

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.